

Deens Jersey-vee niet aan te slepen

Dansen om gouden kalveren

Het Viking Jersey-fokprogramma barst uit zijn voegen. Prijs- en exportrecords worden jaar op jaar gebroken. Leden-veehouders krijgen het advies niet langer Belgisch Blauw-sperma te gebruiken. Maar het is niet alles goud wat er blinkt.

Er is een tijd geweest dat Deens Jersey-vee minder kostte dan Holstein-koeien. Dat is nog geen vijf jaar geleden. Inmiddels is de prijs van Jerseys met ten minste 30 procent gestegen naar meer dan 1.250 euro per vaars, terwijl de waarde van Holstein-vee al jaren rond dit prijsniveau blijft schommelen. Met het toenemend gewicht van de klimaatverandering en de veronderstelde negatieve invloed van melkvee daarop, stijgt de waarde van het Jersey-ras naar ongekennde hoogte.

Volgens importeur Koole & Liebrechts gebruikt de Deense Jersey 32 procent minder water, 11 procent minder grond en 20 procent minder stalruimte en is de ecologische voetafdruk 20 procent kleiner. Deze cijfers zijn gebaseerd op onderzoek van de Amerikaanse wetenschapper Jude Capper van de Washington State University. Ook uit onderzoek van de universiteit van Aarhus op Jutland blijkt dat de Deense Jersey zeer efficiënt produceert met de minste uitstoot van CO2 en methaan.

Bovendien is de prijs van de vetrijke Jersey-melk stijgende, aangezien de waarde van botervet een enorme opleving kent.

Kleine populatie

Wereldwijd ontstaat er daardoor grote belangstelling voor het Jersey-ras. Vooral in de gebieden waar de melk niet per liter melk betaald wordt, maar per kilo vet en eiwit. Ook vanuit Nederland neemt de belangstelling snel

Uit onderzoek van de universiteit van Aarhus op Jutland blijkt dat de Deense Jersey zeer efficiënt produceert met de minste uitstoot van CO2 en methaan. Bovendien is de prijs van de vetrijke Jersey-melk stijgende, aangezien de waarde van botervet een enorme opleving kent. Wereldwijd ontstaat er daardoor grote belangstelling voor het Jersey-ras.

toe. Afgelopen jaar was de Jersey in Nederland het snelst groeiende ras, blijkt uit cijfers van CRV. Nog steeds gaat het echter om slechts enkele tientallen veehouders met zuivere veestapels, hoe snel de procentuele groei ook toeneemt.

In Denemarken werd er vorig jaar een recordaantal van 8.000 Jersey-runderen geëxporteerd, bijvoorbeeld naar Rusland, Duitsland en Frankrijk. Groot-Brittannië is traditioneel de grootste importeur van levende dieren. De Britse eilanden herbergen na Denemarken dan ook het grootste aantal Jersey-veehouders in Europa. Ook daar gaat het echter om een relatief klein aantal, vergeleken met Holstein. Zelfs in Denemarken is het aandeel van het Jersey-ras op het totaal nog steeds beperkt, zeker niet meer dan 20 procent. Denemarken telt niet meer dan 130.000 Jersey-runderen. De melkcontroleregistratie heeft een bestand van 65.000 Jersey-melkkoeien. Dit terwijl de Holstein-populatie in de melkcontroleregistratie het vijfvoudige bedraagt, namelijk 300.000 dieren.

Varkensfokkerij

Niet alleen de klimaatverandering en de daarmee steeds belangrijker wordende voerefficiëntie verklaren de snel gestegen prijs. Ook de relatief kleine populatie drijft de prijs op en houdt een snellere toename van het ras tegen. De dans om de gouden Jersey-kalveren is begonnen, schrijft Viking Genetics in haar ledenmagazine. Deze coöperatieve fokkerijorganisatie die in Denemarken alleen vanuit het buitenland concurrentie heeft te duchten, raadt het af om Belgisch Witblauw-sperma te gebruiken om daarmee de omzet- en aanwascijfers op te krikken. Ieder zuiver

Jersey-vaarskalf is er immers één. Aan die oproep wordt kennelijk gehoor gegeven, want het aandeel gesekst sperma dat in de Deense Jersey-populatie wordt verspoten, bedraagt inmiddels 25 procent. Was er geen financiële crisis geweest, dan zou dit percentage nog veel sneller zijn gestegen.

Het aandeel genoomstieren dat wordt gebruikt, bedraagt zelfs 98 procent. Net als CRV in Nederland koerst Viking Genetics vol op gesekst sperma en genomicsfokkerij. Als eerste KI ter wereld kondigt Viking Genetics aan van plan te zijn met kernfokkers te willen gaan werken, die jongvee fokken voor commerciële bedrijven, zonder eigen jongvee-opfok. Geheel in lijn met de varkensfokkerij, die al decennia op deze manier werkt. Deze strategie wordt echter nog niet nader uitgewerkt. Importeur Koole & Liebrechts relativeert de plannen door te wijzen op de kostprijs. „Als veehouders goedkoper Holsteins kunnen kopen, zullen ze Jersey-vee links laten liggen.“

Ook embryotransplantatie legt een toenemend gewicht in de schaal, net als bij CRV. In 2017 investeert Viking Genetics in de aankoop van 20 van 's lands beste vaarzen. De aankoopprijs is verhoogd naar ruim 3.500 euro per stuk. Daarmee heeft Viking Genetics alle rechten afgekocht. Jaarlijks zet Viking Genetics 35 tot 40 stieren in, na toepassing van DNA-merkers uit een selectie van 400 stierkalveren. De stieren worden op steeds jongere leeftijd in productie genomen, vanwege de genomicsfokkerij.

‘Inteelt onder controle’

Het Viking Jersey-programma moet nadrukkelijk rekening houden met inteelt. In meer dan de helft van de afstammingen van

topstieren die worden aangeboden, verschijnen de namen van twee stieren: DJ Zuma en DJ Hulk. Twee stieren die in Fyn Lemvig ook nog eens allebei dezelfde moedersvader hebben. Om die reden worden jonge stieren maar een half jaar ingezet in Denemarken, waarna het sperma wordt aangeboden voor de export, vertelt fokprogrammadiirecteur Lars Nielsen. Vervolgens worden het wachtstieren, totdat er voldoende dochters in productie zijn om een fokwaarde met een hoge betrouwbaarheid vast te stellen. In de tussentijd staan de wachtstieren in Denemarken niet meer op de stierenkaart. Ook als er dochtergeteste fokwaarden bekend worden, keren de inmiddels tot fokstier gepromoveerde stieren die goed scoren niet meer terug op de stierenkaart. De oplettende volger kan ze nog wel bestellen.

Op dit moment zijn er geen outcross fokstieren met recente fokwaarden op basis van lacterende dochters die goed scoren. VJ Quintana, de stier met de hoogste combinatie van totaalindex (NTM) en exterieurindex, is een DJ Zuma-kleinzoon, via de moeder. De nieuwste genoomstieren bieden een meer afwijkende bloedvoering, zegt Viking Genetics. De helft van al het Jersey-sperma gaat de grens over, vooral naar de Verenigde Staten. Nielsen: „We rekenen erop dat de Jersey-populatie in de Verenigde Staten groeit van 10 naar 25 procent.“

Nationale show in Herning

Niet de hoogste qua genomicsfokwaarde, maar wel indrukwekkend qua koefamilie en afwijkend qua bloedvoering is de jonge stier VJ Samson. Dit is een zoon van VJ Hove en Adelgaard Irwin Sadie (EX-90) van

Bertus van Veldhuisen: „Ik wil graag een koe met veel capaciteit en kracht in de bovenbouw, waarbij de hoogtemaat niet het belangrijkste is.“

Ve-Bo trouwe deelnemer nationale show

De deelname van Ve-Bo Holsteins aan de nationale veekeuring van Denemarken in Herning staat model voor de inbreng van de vele Hollandse bedrijven in de Deense melkveehouderij. De eigenaren Bertus van Veldhuisen en Corine van den Bosch vestigden zich in 1994, het jaar dat de meeste Nederlanders naar Denemarken emigreerden, in de plaats Løgumkloster nabij de Duitse grens. Daar waar de meeste Hollandse bedrijven te vinden zijn. En het meeste vee, al is de veedichtheid en de grondprijs niet te vergelijken met Nederland. In Løgumkloster melken Bertus en Corine 300 koeien op 105 hectare grond. Per koe bedraagt de melkproductie 10.556 kilo per jaar (energie gecorrigeerd). De stal die in 2009 werd gebouwd, is sinds november 2016 ingericht met een 2 x 20 stands swing-over melkstal. Voordien molk Ve-Bo Holsteins met drie melkrobots en een oude 2 x 6-stands visgraatmelkstal. De melkrobots gingen de deur uit, omdat de onderhoudskosten te hoog werden.

Succes van 2014

Drie jaar geleden behaalde Ve-Bo Holsteins met de Sanchez-dochter Apina Alexandra het reservekampioenschap bij het Holstein-ras, op de nationale show in Herning. Dit jaar deed Bertus mee met een hoogproductieve tweedekalfs Detour-Red-dochter, die 45 liter gemiddeld per dag produceert. Maar de koe is al lang in lactatie, waardoor de echte vorm een beetje ontbrak. Ook met de andere drie koeien waarmee het bedrijf meedeed, lukte het niet om het succes van 2014 te herhalen. Zoon Niels deed mee met een koe van het Rode Deense ras en dochter Anne met een Jersey-koe. De geëmigreerde Hollanders blijken zich ook wat dat betreft te hebben aangepast aan de Deense samenleving, waar de Jersey en

de Rode Deen zich handhaven naast de Holstein-populatie, die wel veruit de grootste is.

Economische waarde

De van oorsprong uit Nijkerk afkomstige Bertus van Veldhuisen heeft jarenlang met behulp van Triple-A gefokt, maar maakt nu zelf

de paringen naar zijn beste inzicht. Hij ziet graag een koe met veel capaciteit en kracht in de bovenbouw, waarbij de hoogtemaat niet het belangrijkste is. Wel let hij scherp op de voorhand, die maar al te snel smaller wordt in de Holstein-fokkerij als je er niet op let. De stoere Detour-Red-dochter waarmee hij in Herning in de ring verscheen, staat model voor zijn fokkerijkoers. „Typisch een koe zoals jullie van Melkvee het graag zien bij De Beste Boerenkoe“, merkt hij op. Van Veldhuisen is goed op de hoogte van wat er in Nederland gebeurt. Op de nationale show in Denemarken blijken ze nog eerder dan in Nederland te zijn begonnen met het keuren van goede exterieurkoeien op de productiewaarde. Volgend jaar, in 2018, is het 20 jaar geleden dat de eerste ‘gouden koe’-ereditel werd uitgereikt; die wordt verdiend dankzij de ideale combinatie van exterieur, productie en vruchtbaarheid.

Copyright photo

Vergeleken met het Holstein-vee, dat tijdens de keuring in dezelfde ring bij tijd en wijle passeert, produceren de fraaiste Jerseys van het land amper 10 procent minder vet- en eiwitgrammen dan hun soortgenoten van het Holstein-ras, terwijl het lichaamsgewicht zeker 20 tot 30 procent lager is.

het gerenommeerde fokbedrijf Adelgaard Jersey uit Skjern. Ze verkochten in 2016 maar liefst 48 levende dieren, vermeldt de stamboekregistratie. Op Facebook toont het bedrijf de kwaliteiten van zijn Jersey-fokkerij, die altijd hoge ogen gooit op de nationale show in Herning. Adelgaard is een van de grootste inzenders tijdens de show, die dit jaar van donderdag 29 juni tot en met zaterdag 1 juli gehouden werd. De show maakt deel uit van de Landsskuet, die alle mogelijke landbouwhuisdierrassen en kleinvee aan boeren, burgers en buitenlui toont. Het terrein telt een hele serie grupstallen, waarvan er enkele in gebruik zijn voor stalling en demonstratie van het melkvee. Een ervan is gevuld met het Jersey-ras. Dit jaar stonden er ruim 200 kalveren, pinken, vaarzen en oudere koeien vermeld in de catalogus.

Fokkerij Søgaard uit Stoholm Jyll pakte de titel van beste bedrijfsgroep met een drietal. Samen met Adelgaard Jersey is dit bedrijf hofleverancier

van de nationale Jersey-show, gevolgd door Jorn Mikkelsen uit Hinnerup en Hagenberg Jersey. Vergeleken met het Holstein-vee, dat tijdens de keuring in dezelfde ring bij tijd en wijle passeert, produceren de fraaiste Jerseys van het land amper 10 procent minder vet- en eiwitgrammen dan hun soortgenoten van het Holstein-ras, terwijl het lichaamsgewicht zeker 20 tot 30 procent lager is. Juist Viking Jersey heeft er dan ook werk van gemaakt om niet toe te geven aan de neiging om het vee snel groter te fokken, zoals bij het Holstein-ras is gebeurd. Tegenwoordig fokken beide rassen bij de selectie van de vaderdieren bewust op een optimum-hoogtemaat in Denemarken, net als CRV in Nederland. Vergeleken met de Holstein-keuring valt de soepele tred van de Jersey-koeien in positieve zin op. In negatieve zin springt de uierdiepte bij de oudere koeien in het oog. Uierdiepte is dan ook al jaren een belangrijk aandachtspunt in de exterieurfokwaarde van Viking Jersey, aangezien de hoogtemaat meer dan bij

Holstein de beperkende factor is bij het ouder worden, als de uierdiepte toeneemt.

Hollandse Jersey-fokkers

De Nederlander Chris van Weerdenburg uit het Zuid-Jutse Rødding is voorzitter van de Jersey-fokveeshow in Herning. Hij verkocht zijn veestapel onlangs, maar zijn kinderen namen nog wel deel aan de jongveekeuring, die vergelijkbaar is met het optreden van de Young Breeders op de HHH-show in Nederland. Ook kent het Jersey-stamboek in Herning jaarlijks de 'Super Ko'-titel toe aan een koe waarbij haar NTM-totaalindex wordt meegewogen met het exterieur. Vruchtbaarheid krijgt geen

exportorganisatie Bovi-Denmark en Viking Genetics presenteerde het familiebedrijf Agervig Cattle uit Varde zijn veehandel in Herning. Vertegenwoordiger Kresten Uhre wil zich onderscheiden door geen kantoortijden te hanteren en snel en accuraat te handelen. Uhre: „Ik werk 's avonds gewoon door als het nodig is.“ Hij constateert dat de prijsstijging van het Jersey-vee het plafond heeft bereikt. De belangstelling vanuit Nederland neemt daardoor af. Bovendien hebben veehouders er moeite mee om afscheid te nemen van het Holstein-ras om vervolgens 'die kleine koetjes' te gaan melken.

Viking Jersey zit ook bepaald niet stil. Nielsen: „Het is alleen maar goed dat er concurrentie is.“ In een brochure vermeldt de KI-organisatie nadrukkelijk lange levertijden te kunnen vermijden en vanuit het hele land Jersey-vee te kunnen aanbieden. Bovendien hebben ze de Nederlander Hielke Wiersma aangesteld als exportmanager van Viking Livestock. Ook heeft

de fokkerijcoöperatie twee Nederlandstalige fokkerijadviseurs in dienst, te weten Peter Smeenge en Sophie van Vliet.

Vanaf 2018 kun je in Nederland 30 procent meer koeien melken als je voor Jersey kiest

aandacht, vertelt Van Weerdenburg. Dat is niet nodig.

De Jersey-specialist heeft nog niet overwogen om zijn kennis van het gewilde ras in zijn vaderland te gelde te maken. „Dan was ik wel verkoper geworden“, reageert hij lachend. Hij vertelt dat het Jersey-ras in Denemarken ook aan populariteit wint, omdat dierenwelzijnswetgeving ruimere boxmaten voorschrijft. Door op Jersey over te schakelen is geen nieuwbouw nodig en zorgt herfinanciering niet voor problemen. Het aandeel biologische veehouderij in het Deense Jersey-ras is verhoudingsgewijs groot. Niet alleen Denen, maar ook Nederlandse emigranten melken Jersey-vee, weet Van Weerdenburg.

Concurrentie

Met de snel stijgende populariteit neemt ook de concurrentie tussen veehandelaren en fokkerijorganisaties toe. Naast de landelijke

Niet alles goud wat er blinkt

Juist de Nederlandse markt krijgt aandacht in het ledenmagazine van Viking Genetics. 'In Holland is men aan de gang om het fosfaatquotum in te voeren. De verschillen tussen de rassen worden gebruikt bij de toe te kennen grootvee-eenheden per hectare. Vanaf januari 2018 kun je 30 procent meer koeien melken als je Jersey kiest.' Maar het is niet alles goud wat er blinkt in Deens Jersey-land. Het grootste landbouwblad van Denemarken, Landsbladet, berichtte begin juli over atypische melkziekte specifiek onder Jersey-vee, halverwege de lactatie. Er wordt een onderzoeksproject opgestart om de omvang van de problemen beter in beeld te krijgen. Meer is hier tot nu toe nog niet over bekend. ■